

Reasons and Specificities of Dissemination of New Religious Trends in Ukraine

Vladlen Orlov

Department of History of Ukraine, V.H. Korolenko National Pedagogical University of Poltava, 2 M.Ostrohradskyi Str., Poltava, UKRAINE, E-mail: vladlen-orlov@rambler.ru

An increasing interest of modern researchers in the problems of establishment of new religious trends in the last period of existence of the USSR and in the present-day independent Ukrainian state has been reflected in multiple publications on philosophy, religious studies, sociology, history and pedagogy. The problem also reflects different aspects of their existence presented in printed and electronic media.

This issue, however, contains a number of ambiguous features. For years, atheism was purposefully imposed in the USSR. As a result, the importance and authority of the church was devalued both for society and for a person. A lot of people were deprived of the spiritual tradition, which caused ideological and spiritual vacuum: spiritual denationalization was reinforced, links between generations and cultural and religious values were lost.

Economic and spiritual crisis of the Ukrainian society, its incomplete religious arrangement brought about objective conditions for activation of both traditional Churches and especially various kinds of non-traditional cults, religious groups and "occult underground".

Owing to democratization of social life, reconsideration of history and human life, the religious perception of reality is altered as well. It may be traced by the way people perceive current religious situation.

Followers of new religious movements desire to find new spiritual values and possibilities for spiritual improvement in neoreligions. Analysis of reasons for establishment, dissemination and activity of non-traditional religious movements in Ukraine and their quantitative evaluation facilitates understanding of essence of this phenomenon on the global and national scale.

Therefore, it should be noted that representatives of new religious trends have been increasingly active in Ukraine, which, however, does not reduce the role of traditional religions that have been functioning in these territories for a substantial historical period.

*Translated by Polyglot Translation Bureau
<http://www.polyglot-lviv.com>*

Причини та особливості поширення нових релігійних течій в Україні

Владлен Орлов

Кафедра історії України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, УКРАЇНА, м.Полтава, вул.М.Остроградського, 2, E-mail: vladlen-orlov@rambler.ru

У цій статті аналізуються основні причини появи та формування нових релігійних течій в Україні та розглядаються особливості їх поширення.

Ключові слова — конфесія, ментальність, неорелігія, нові релігійні течії, плюралізм, релігійні громади, церква, релігієзнавство.

I. Вступ

Поява нових релігійних феноменів характерна не лише для останньої чверті ХХ століття та початку нового тисячоліття. Усі релігії в усі часи намагалися змінити застарілі догми новими релігійними вченнями. З цього випливає висновок, що саме таким є можливість розвитку релігійної галузі, що це закономірне явище, зумовлене багатьма причинами.

II. Основні причини формування нових релігійних течій в Україні

Крах колишнього СРСР з його ідеологією, духовними цінностями, ставленням до релігії, втрата сталих орієнтирів викликали у багатьох людей почуття розгубленості, і як наслідок, зумовили активізацію духовних пошуків пояснення світу, у тому числі й релігійних [1, с. 181].

На думку В. Кірсанової, поширення "...нетрадиційних релігійних організацій відповідає періодам економічних і політичних криз" [7, с. 43].

Звичайно, у релігійних громадах роль особистості є визначальною, і там вона намагається знайти підтримку і розуміння. На думку вітчизняного релігієзнавця В. Єленського, це "... ідеальна модель розв'язання світових проблем, що надає людині змогу схватитися від них у громаді" [5, с. 8].

П. Бергер, аналізуючи поширення нових релігій, пов'язує із плюралізмом, який, на його думку, є загальносвітовим явищем і супроводжується модернізаційними процесами [2, с. 134].

У світі спостерігається взаємовплив різних культур, народних традицій. Світ, як і релігія, досягає все більшого плюралізму. Люди мають намір подолати свою розірваність у багатьох відношеннях, особливо – релігійну. Така ідея спільності всього людства знайшла відображення в ідеї спільної релігії, поєднання Західних і Східних релігійних традицій, надрелігійних об'єднань. Таким чином, нетрадиційні релігійні течії зображують людство як єдине ціле.

У ХХ столітті відбуваються численні релігійні експерименти. Духовна криза спонукала до пошуку загальних цінностей для усього світу. Часто цей

пошук відбувається у релігійній сфері. У різних системах знаходять подібні життєві пріоритети, з чого напрошується висновок про існування спільної першооснови для всіх релігій, так званої першорелігії. Для задоволення свого релігійного світосприйняття, віруючі змінюють, об'єднують існуючі релігії або створюють нові, з використанням усього містичного досвіду людства [1, с. 788].

III. Особливості поширення нових релігійних течій: український контекст

Криза традиційної релігії, Церкви, нездатність дати адекватну відповідь на виклик сучасності, у повній мірі задовольнити духовні потреби різних прошарків українського народу також є однією з причин, які викликали до життя нетрадиційні релігійні течії зарубіжного та вітчизняного походження.

Частина населення України була розчарована у традиційних релігіях через надмірний консерватизм віровчення та прояви міжконфесійної ворожнечі [8, с. 181].

Український науковець А. Колодний обгрунтовує дану позицію: "Поява нових течій у християнстві є також своєрідною реакцією на консерватизм традиційних його церков... Адже наші традиційні релігії недостатньо орієнтовані на виклики життя, а також на потреби молоді" [4, с. 5]. "... традиційним церквам не вистачає відкритості... Молодь не бажає слухати про смерть, її необхідно зацікавити чимось іншим" [6, с. 39].

На час свого національного відродження Україна не мала ні активного релігійного руху традиційної Церкви з повною відсутністю місіонерської діяльності, ні альтернативної антирелігійної системи цінностей та національної ідеології [1, с. 789].

У цей час в Україні спостерігається розгортання релігійного руху: зростання релігійних общин, позитивна зміна громадської думки стосовно релігій [3, с. 104].

Серед причин появи і поширення нетрадиційних релігійних течій, характерних тільки для України, варто виокремити політичну нестабільність, знищення системи духовних цінностей, а також соціально-економічні, які викликають соціальну, духовну незахищеність, невизначеність, несвідомість. Український учений А. Колодний наголошує, що у зв'язку з "крахом діалектично-матеріалістичних принципів світу... людина стала перед вибором, але не знає, чого саме" [1, с. 789].

Демократизація українського суспільства, утвердження політичного і релігійного плюралізму розкрили широкі можливості для спілкування зі представниками світових релігій [8, с. 181].

Для української ментальності характерні давні традиції віротерпимості. Український народ завжди визнавав право на існування інших релігій. І водночас Україна не захищена від впливів зовнішніх ідей. Відкритістю українців, їх бажанням пізнати світ, вивчити мови, мати престижну високооплачувану роботу за кордоном іноді користуються представники новітніх релігійних рухів. Активна діяльність зарубіжних місій, іноземних місіонерів, проповідників, дієва матеріальна допомога сприяли поширенню в Україні нових релігійних рухів.

Висновок

Отже, причинами бурхливої активізації нових релігійних течій в Україні стали: загальна орієнтаційна криза євроцентристських цивілізацій, що породжує намагання синтезувати західні та східні релігійні традиції та інтенсифікує релігійні експерименти; від'єднаність величезної маси населення пострадянських країн від автохтонної духовної традиції; загальна духовна криза, брак стрижневих ідей та загальнозначущих цінностей; розрив у соціальному досвіді і ціннісних засадах між поколіннями; ослаблення історичних Церков і нерозвиненість їх місіонерських структур; потужний тиск закордонних місій, які мають серйозні фінансово-організаційні можливості впливати на пострадянський простір, позбавлений "антикультистського" імунітету.

Література

- [1] Академічне релігієзнавство: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / за наук. ред. Анатолія Миколайовича Колодного. — К.: Світ знань, 2000. — 862 с.
- [2] Бергер П. Религиозный опыт и традиция / Питер Людвиг Бергер // Социологические исследования. — 2011. — № 1. — С. 123-136.
- [3] Бойко О. Д. Україна у 1985-1991 рр.: основні тенденції суспільно-політичного розвитку: [монографія] / Олександр Дмитрович Бойко. — К.: ІПіЕНД, 2002. — 306 с.
- [4] Гудзик К. Не судити, а вивчати новітні релігійні рухи / Клара Гудзик // День. — 2003. — 6 травня. — С. 5.
- [5] Єленський В. Доженемо й переженемо Африку? / Віктор Єленський // Людина і світ. — 1994. — № 9. — С. 6-9.
- [6] Иванова Е. Юта уже тут / Екатерина Иванова // Корреспондент. — 2010. — № 28. — С. 38-39.
- [7] Кирсанова В. Деструктивне релігійне організації / Вероніка Кирсанова // Соціальна педагогіка. — 2005. — № 1. — С. 43-47.
- [8] Шуба О. В. Релігія в етнопатріалістичному розвитку України (політологічний аналіз) / Олексій Васильович Шуба. — К.: Крилиця, 1999. — 324 с.